

2022-04-08

Dnr HS2022/470

Bedömargruppens rapport

Utvärdering forskarutbildning kluster 3

Karlstads universitet

Forskarutbildningsämnen

Engelska
Pedagogiskt arbete

Bedömargrupp

Maria Lindgren Leavenworth	Professor, Modern English Literature, Umeå Universitet
Linda Rönnberg	Professor i pedagogiskt arbete med inriktning mot styrning och utvärdering, Umeå universitet
Jonas Hoeck	Forskarstuderande i litteraturvetenskap vid Karlstads universitet

Kluster 3: Arbetsprocess

I kluster 3 utvärderas forskarutbildningarna i Engelska och Pedagogiskt arbete vid Karlstads universitet (KAU). I bedömagruppen ingår Maria Lindgren Leavenworth (professor i modern engelsk litteratur, Umeå universitet), Linda Rönnberg (professor i pedagogiskt arbete med inriktning mot styrning och utvärdering av utbildning, Umeå universitet) och Jonas M. Hoeck (doktorand i litteraturvetenskap, Karlstad universitet). Vårt uppdrag har varit att bedöma forskarutbildningsämnenas befintliga prestationsnivå och möjlighet till utveckling genom fokus på de kriterier UKÄ fastlagt. Bedömagruppen har efter upptaktsmöte med utbildnings- och forskningssamordare vid KAU haft fyra arbetsmöten och genomfört intervjuer via zoom med representanter för ämnena 26 och 27 januari 2022. Gruppen fick tillgång till dokumentation såsom forskarutbildningsämnenas självvärderingsrapporter, bakgrundsfakta och övergripande styrdokument på både nationell och lokal nivå den 15 november 2021.

Både engelska och pedagogiskt arbete är placerade vid fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap: engelska vid institutionen för språk, litteratur och interkultur (ISLI), pedagogiskt arbete vid institutionen för pedagogiska studier (IPS). Miljöerna skiljer sig markant i storlek: vårterminen 2021 var 8 doktorander aktiva inom ämnet engelska (uppdelat i en språkvetenskaplig och en litteraturvetenskaplig del), och 36 inom ämnet pedagogiskt arbete. Bedömagruppen har i arbetet med att identifiera styrkor och möjliga utvecklingsområden gemensamt diskuterat dokumentationen och utfall av intervjuerna och trots att inga direkta jämförelser mellan ämnena gjorts vill vi ändå understryka vinsterna med denna typ av klusterutvärdering. Vi har fått en tydlig och nyanserad bild av fakultetens organisation och kvalitetssäkring av forskarutbildningen och skillnader mellan ämnena har i flera fall gjort oss uppmärksamma på både goda exempel och områden som möjligen kan utvecklas.

Texten som följer är uppdelad i två delar: 1. Engelska och 2. Pedagogiskt arbete. Under den sista rubriken (3. Övrigt) återfinns identiskt innehåll då vi fokuserat på aspekter på fakultets- eller universitetsnivå.

1. Engelska

1.1. Sammanfattande inledning

Engelska inrättades som forskarutbildningsämne 1999, då Karlstad omformades från högskola till universitet, och till dags dato har femton disputationer i engelska genomförts. Att ämnet har en så pass lång tradition märks i genomtänkta strukturer och processer och i det långsiktiga kvalitetsarbete denna utvärdering är del av. Bedömaregruppen vill därför inleda med att notera att forskarutbildningen i engelska genomgående uppvisar god kvalitet, att ämnet tydligt redogör för starka sidor i forskarutbildningens organisation och genomförande, och att möjliga utvecklingsområden identifieras. Vad bedömaregruppen ser som ytterligare möjligheter till utveckling kommenteras i anslutning till varje bedömningsområde men också i rapportens avslutande delar.

Att genomföra bedömningsuppdrag då verksamheter fortfarande präglas av pandemirestriktioner har haft viss inverkan på diskussionerna både i bedömaregruppen och vid intervjutillfällena, men ambitionen har varit att se till åtgärder som tagits som kan stärka forskarutbildningen vid en återgång till det normala. Bland dessa, vad gäller ämnet engelska, ser vi skapandet av ett forum där doktorander har möjlighet att möta ledningen, och mötesstrukturer i doktorandgruppen som kanske kan fortleva också då restriktionerna upphör. Dessutom framhålls att det digitala formatet har öppnat nya möjligheter till internationella gästföreläsningar såväl som doktoranders deltagande i internationella kurser. Detta mer hållbara nätverkande kan framgent ses som komplement till snarare än ersättning för mer traditionella former. Sammantaget får bedömaregruppen alltså intrycket från både ledning/handledare och doktorander att den speciella situationen har hanterats väl utan större fördröjningar i doktorandprojekt vilket visar på att ämnet bedriver en stabil forskarutbildning som klarar utmaningar.

1.2. Förutsättningar

1.2.1. Personal

Liksom på många andra lärosäten nationellt är forskarutbildningsämnet engelska uppdelat i en språkvetenskaplig och en litteraturvetenskaplig del. Inom den språkvetenskapliga delen finns en professor, tre docenter, tre lektorer, en biträdande lektor, och en emerita, dvs. en ganska stor grupp disputerade medarbetare som kan fungera som handledare och examinatorer (den senare ska enligt Regler för utbildning på forskarnivå vid KAU vara professor eller docent). De i nuläget aktiva handledningsteamerna på den språkvetenskapliga sidan har olika sammansättning, i två fall också med biträdande handledare från andra lärosäten. Att handledare, förutom att bidra med olika former av kompetens beroende på projektens inriktning, intar olika roller i teamen med därtill hörande ansvar, ger goda utvecklingsmöjligheter. Det är i skrivande stund bara de två senast anställda lektorerna i språkvetenskap/lingvistik som inte handleder en doktorand.

Inom den litteraturvetenskapliga delen finns i nuläget en professor, en docent och tre lektorer, vilket utgör en mindre och därmed mer sårbar grupp. Ämnets professor med litteraturvetenskaplig inriktning tar ett stort ansvar som huvudhandledare för samtliga tre doktorandprojekt, men även i denna inriktning har handledningsteamerna varierad sammansättning, med två medlemmar från en annan institution på KAU, och en

biträdande handledare som fortsätter sitt uppdrag trots att hen inte längre arbetar på KAU. Samtliga disputerade medarbetare inom inriktningen är aktiva som biträdande handledare.

Externa medlemmar i handledningsteam utses då doktorander har tvärvetenskapliga projekt och finansieras av tvärvetenskapliga forskargrupper eller då det är fråga om ett samarbete mellan olika lärosäten nationellt eller internationellt. Team består av en huvudhandledare och två biträdande vilket är mer ambitiöst än i Högskoleförordningen och i KAU:s lokala regler, och en större grupp kring varje doktorand skapar stabilitet och trygghet både vad gäller olika vetenskapliga angreppssätt/specialist-kunskap och möjligheter att byta huvudhandledare också inom teamet. Strukturen ger också fler medarbetare värdefull handledningserfarenhet.

Examinator för samtliga aktiva doktorander på den litteraturvetenskapliga sidan är professorn med språkvetenskaplig inriktning, och professorn med litteraturvetenskaplig inriktning är examinator för tre av fyra doktorander i språkvetenskap. Även om examinator har en mer passiv funktion i handledarteam är det viktigt att personen har god insyn i forskarutbildningens alla processer eftersom hen ofta fungerar som bollplank i större frågor, exempelvis kursplanering och handledarbyte. En positiv förändring i ISP-systemet efter att självvärderingen skrevs innebär att examinator nu kan följa processer även denna väg.

I Regler för utbildning på forskarnivå KAU (RB38-21) anges att minst en av handledaren i ett team ska ha genomgått handledarutbildning och ämnet skriver fram både vikten av detta och att det samtidigt är svårt för medarbetare att ges plats på de kurser som ges av Universitetspedagogiska enheten (UPE). I existerande team är det i nuläget två av tre handledare som genomgått den grundläggande utbildningen, men endast tre har genomgått vidareutbildning.Handledarkollegier på fakultetsnivå ordnas terminsvis och ger möjlighet att lyfta bredare frågor samt att planera för obligatoriska seminarier, men möjligheter till och former för kontinuerlig vidareutbildning bör diskuteras på central nivå vid KAU.

Sammanfattningsvis ser bedömargruppen att det på lite längre sikt finns behov av strategisk kompetensförsörjning speciellt inom den litteraturvetenskapliga sidan och eftersom ämnet skriver fram att det är önskvärt med större doktorandgrupper. Möjligheter till vidareutbildning skulle också säkerställa att formella och juridiska förändringar av vikt för forskarutbildningen fångas upp av ämnets handledare. I dagsläget erbjuds dock en högkvalitativ forskarutbildning utifrån bedömningsgrunden personal.

1.2.2. Forskarutbildningsmiljö

Vid tiden för självvärderingen var åtta doktorander aktiva i miljön: fyra inom språkvetenskap, och fyra inom litteraturvetenskap, alla med doktorsexamen som mål. De antogs 2015 (2 st), 2016, 2017, 2019, och 2020 (3 st), och är i de flesta fall fakultetsfinansierade genom en struktur som ursprungligen syftade till att återbesätta doktorandplatser så att respektive inriktning alltid ska ha minst två doktorander. Liksom vid andra lärosäten är skillnaderna mellan inriktningarna stora vad gäller empiri, teori och metod, och ibland även avhandlingsform. Bedömargruppen delar helt uppfattningen att två doktorander inom respektive inriktning måste anses vara ett minimum för att de ska kunna få kollegialt stöd av varandra.

Undantaget åren 2020–2021 beskrivs forskarutbildningsmiljön som en där i stort sett alla aktiviteter äger rum på campus och där alla medarbetare har en hög fysisk närvaro på arbetsplatsen. Bedömargruppen delar ämnets åsikt att de dagliga samtalen är av stor vikt

för att skapa en dynamisk miljö och göra det möjligt att tidigt se indikationer på stress eller andra arbetsmiljöutmaningar. Två doktorander (antagna 2015) är finansierade genom ett samarbete mellan KAU och Northwestern Polytechnical University, Kina (en av dem disputerad då detta skrivs och en med planerad disputation under 2022) och har förutom introduktionsmånader tillbringat merparten av sin tid vid sitt hemuniversitet. De har således inte deltagit i den kollegiala miljön i samma utsträckning som sina doktorandkollegor, och bedömargruppen förordar att deras erfarenheter tillvaratas om/när man utvärderar samarbetet.

Samtliga potentiella handledare har kompetensutvecklingstid inom ramen för sin tjänst vilken kan användas för egen forskning och vidareutbildning, och ett stort antal medarbetare har ytterligare forskningstid genom intern eller extern finansiering; ett STINT-projekt fokuserar på handledningsfrågor i samarbete med universitet i Kenya vilket visar att ämnet vill bidra till utveckling inom den delen av forskningsmiljön. Dessutom finns medverkan i forskargrupper av olika slag både lokalt, nationellt och internationellt. Detta borgar för en stabil utveckling av forskning och att doktorander får kontakt med redan etablerade nätverk.

Olika seminariemiljöer illustrerar även de doktorandernas möjligheter att bidra till det vetenskapliga samtalet. En interdisciplinär, institutionsgemensam seminarierie ger dem tillfälle att både få respons från kollegor utanför det egna ämnet och ge feedback på texter inom andra områden. Seminarier kopplade till forskargrupper ger även dessa möjligheter till kontakter med både nationella och internationella nätverk och erbjuder olika typer av engagemang och aktiviteter.

Ämnets 25 anställda (inkluderat doktorander) har under en sexårsperiod (2015–2020) publicerat 94 texter, i en stigande kurva 2020. Bland publikationerna återfinns artiklar i internationellt välrenommerade tidskrifter som exempelvis *Applied Linguistics*, *Rhetorica*, och *Callaloo*, men också monografier eller kapitel i antologier publicerade av förlag som Palgrave MacMillan och Manchester UP. 61% av ämnets publikationer sprids via Open Access. Endast 22% av publikationerna anges som internationella i det bibliometriska underlaget, men då detta mätvärde baseras på samförfattande ger det inte alltid en rättvisande bild av humanistisk forskning som ofta är ensamförfattad. Att institutionens forskare i stor utsträckning har haft och har internationella kontakter och samarbeten är en viktigare indikation på att internationaliseringsmål i den allmänna studieplanen (ASP) kan mötas.

Sammanfattningsvis vill bedömargruppen framhålla att det är mycket positivt att så många av institutionens disputerade medarbetare aktivt forskar och bibehåller kontakter med både nationella och internationella samarbetspartners och att så många av dem är engagerade i forskarutbildningen via olika handledningskonstellationer. Ämnet engelska vid KAU utmärks av dynamisk och stark forskningskultur vilken doktorander både bidrar till och drar nytta av.

1.3. Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse

- i. Kunskap och förståelse
- ii. Färdighet och förmåga
- iii. Värderingsförmåga och förhållningssätt

I tillägg till de mål för forskarutbildningen som uttrycks i examensordningen finns följande formulering i ASP för forskarutbildningen i engelska och som alltså utgör ämnesspecifika mål: ”Studering skall få både fördjupade kunskaper och bred

orientering inom ämnesområdet engelska såväl som färdigheter i forskningsmetodik och det vetenskapliga betraktelsesätt som fordras för att lösa en större forskningsuppgift och redovisa resultatet i en längre uppsats eller avhandling.” Därtill specificeras hur utbildningen förbereder doktorander på en fortsatt vetenskaplig gärning och yrkeskarriär. Ämnesområdet engelska ses här i vid bemärkelse och det görs ingen åtskillnad mellan språkvetenskaplig och litteraturvetenskaplig inriktning. Under 6.1. i ASP görs det dock en helt rimlig skillnad mellan de obligatoriska kurserna för respektive inriktning.

Doktorander med litteraturvetenskaplig inriktning läser fem obligatoriska kurser som ger kunskap om och förståelse för olika perioder.¹ I kurspaketet ingår också ”Litteraturvetenskaplig teori och metod” (12 hp) som läses tillsammans med doktorander på ISLIs andra forskarutbildningsämne litteraturvetenskap, och ”Seminarier och forskningsinformation” (3 hp) som är gemensam för samtliga doktorander på den större institutionen. En kurs om 7,5 hp är valbar vilket lämnar möjligheter för doktorander att delta i poänggivande kurser vid andra nationella eller internationella lärosäten, eller via sommarskolor/ motsvarande, men det är inte ovanligt att dessa hp istället läggs på en högskolepedagogisk kurs. Metod-delen av 12-poängskursen ges som en workshop organiserad i ett samarbete mellan flera svenska lärosäten, vilket tillvaratar nationell expertis och momentet öppnar också för internationella gästföreläsare.

Enligt ASP ingår, förutom ”Seminarier och forskningsinformation” (3 hp) tre obligatoriska kurser i språkvetenskapliga doktoranders paket: Teoretisk lingvistik (15 hp), Tillämpad lingvistik (15 hp), och Metodkurs (15 hp). Övriga 12 hp utgörs av valbara kurser. Detta upplägg innebär att doktorander väljer kurser inom teoretisk och tillämpad lingvistik från ett stort kursutbud inklusive ämnesspecifika kurser med mer didaktisk inriktning.² För didaktiskt inriktade doktorandprojekt (just nu företrädesvis inom språkvetenskap) finns också kurser och seminarier av mer interdisciplinär natur som anordnas av forskarskolan KÄKK (Kunskap, ämnen och kvalitet i lärarutbildning och klassrum), och via ett samarbete mellan KAU, Högskolan i Halmstad och Högskolan Väst. I tillägg till detta uppmuntras doktorander gå internationella sommar- och vinterskolor och ta kurser på andra universitet. Inom den språkvetenskapliga inriktningen, där valmöjligheterna är fler, finns det en önskan från doktorandhåll om ett utökat samarbete mellan lärosäten för att skapa en ”kursbank”. Bedömargruppen känner igen detta önskemål från andra lärosäten och kan bara uppmuntra till utökat nationellt samarbete.

För båda inriktningarna gäller att doktorander kan ta samtliga kurser på KAU och i flera fall kan distanskurser samläsas med mastersstudenter vilket skapar förutsättningar för mer dynamiska diskussioner. Både stabiliteten inom det litteraturvetenskapliga området (det fastlagda paketet) och mängden valbara kurser inom den språkvetenskapliga

¹ Engelsk litteratur före 1750 (7,5 hp), Engelsk litteratur från 1750 till 1900 (7,5 hp), Amerikansk litteratur, 1620–1919 (7,5 hp), Amerikansk litteratur, 1919–nutid (7,5 hp), och Engelskspråkig litteratur (utanför USA) 1900-talet (7,5 hp).

² Fördjupade studier inom tvåspråkighet (7,5hp), Insamling, behandling och analys av lingvistiska data (7,5hp), Centrala språkvetenskapliga teorier och fält (7,5hp), Språkvetenskapliga avhandlingar - aktuell forskning och publiceringsformer (3,0 eller 4,5hp), Avancerad semantik (7,5hp), Researching the nexus between language and thought (7,5hp), Språk och genus: Teoretiska och metodologiska perspektiv (7,5hp), Språk i användning: En korpuslingvistik metod (7,5hp), Sociala perspektiv på andraspråksinlärning – teorier och metoder (7,5hp), Tal och social interaktion i institutionella sammanhang (7,5hp), Tailored reading course (7,5hp).

inriktningen torde minska den oro doktorander annars kan känna (speciellt i början av en forskarutbildning) över hur kursdelen av utbildningen ska fyllas med innehåll som får dem att möta examensmålen. Att merparten av kurserna ges i KAUs regi och av det egna ämnet gör också att examinatorns arbete underlättas. Samtidigt kan det finnas anledning att diskutera flexibilitet i kurspaketet, speciellt på litteratursidan där nästan hela kursdelen är intecknad av obligatoriska kurser.

Generellt för kurser på doktorandnivå är en varierad examination som förutom att träna doktoranderna i olika metodologiska och teoretiska angreppssätt och i kritisk reflektion syftar till att utveckla deras färdigheter och förmågor vad gäller presentation av egna resultat och att stödja andras lärande. Den institutionsgemensamma kursen "Seminarier och forskningsinformation" (3 hp) ger doktorander möjligheter att inte bara få respons på egna texter (från doktorandkollegor och seniora forskare) utan också att ge konstruktiv kritik till doktorander från andra ämnesområden: detta breddar deras tvärvetenskapliga kompetens. Speciellt viktigt i sammanhanget är att doktorander utses som särskilda läsare till doktorandkollegors texter och därmed tar ett större ansvar för både analys av texten och för diskussionen.

Den Kulturvetenskapliga forskargruppen (KuFo) ordnar seminarier om ansökningsskrivande, vilket ger god förberedelse inför exempelvis postdoc-ansökningar efter forskarutbildningen. Det framgår inte av underlaget om doktorander också systematiskt tränas i att upprätta datahanteringsplaner efter KAUs modell: även detta skulle fungera som en bra förberedelse på en fortsatt forskargärning.

Bedömargruppens intryck är att det finns ett systematiskt tänkande kring seminarieverksamheten som syftar till att uppnå målen under värderingsförmåga och förhållningssätt och doktoranderna förbereds mycket väl inför inte bara disputation och försvar av den egna avhandlingen utan också på fortsatt reflektion över självständighet, etiska frågor och vetenskapens roll i samhället.

Ett obligatoriskt slutseminarium (90%) hålls då doktoranden har ett första utkast till ett färdigt avhandlingsmanus, normalt ungefär ett halvår innan forskarutbildningens slut. Läsaren/opponenten är extern i förhållande till KAU, och forskar inom bärande delar av avhandlingsområdet. Efter seminariet hålls ett möte mellan doktorand, handledarteam och läsare vilket ger möjlighet att följa upp det som diskuterats. Läsarna är normalt väl införstådda med det svenska systemet och ämnet ser inte att det i dagsläget finns behov av formaliserade instruktioner. Som del i ett pågående kvalitetsarbete *kan* sådana dock diskuteras: en enkel mall skulle exempelvis kunna säkerställa att alla läsare känner till de nationella och lokala mål som examineras genom avhandlingen och att alla doktorander får förutsättningar för samma kvalitet i granskningen vid seminariet.

Även om doktoranderna kontinuerligt tränar på sin förmåga att diskutera sina resultat är slutseminariets form av offentligt försvar en god förberedelse för disputationen. En struktur som också innehåller ett mittseminarium *kan* vara värd att beakta, speciellt eftersom ett sådant medger större förändringar i avhandlingsprojektet.

I ASP anges att doktorander "uppmuntras aktivt att förlägga del av sin utbildning utomlands" vilket är ett ytterligare sätt att möta de nationella målen kopplade till internationalisering. Fakultetsnämnden har det övergripande ansvaret för internationaliseringsdelen av forskarutbildningen, och den interdisciplinära gruppen KuFo anordnar vartannat år seminarier på temat internationalisering. Det framgår dock inte av självvärderingen, ej heller av bilagda ISP, om det finns någon strategi för att förlägga studier utomlands annat än i form av sommar/vinterskolor.

I självvärderingen framgår att doktorander är aktiva i organisation av konferenser vid KAU, och medskickade ISP visar att undantaget de senaste åren har de flesta presenterat

papers på internationella konferenser. Doktorander i ämnet har inga expensmedel kopplade till sina projekt, men ansöker om medel både internt (på institutionsnivå) och externt från olika stiftelser. Det förefaller alltså inte finnas ekonomiska hinder för denna typ av internationalisering.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att det finns en väl uttänkt progression inom och också koppling mellan forskarutbildningens två stora delar: kursarbete och avhandlingsskrivande. Inom båda inriktningarna säkerställer kursarbetet att doktoranderna får både bred och specialiserad kunskap om forskningsområdet, och förståelse för dess teorier och metoder, och den varierade examinationen och olika former av ansvar vid exempelvis seminarier gör att de kunskapsmål som faller under rubriken Värderingsförmåga och förhållningssätt inte enbart examineras av den faktiska avhandlingen och försvaret av densamma.

1.4. Jämställdhet

I självvärderingens bakgrundstext (gemensam för engelska och pedagogiskt arbete) beskrivs hur KAU 2017–2019 arbetat för att jämställdhetsintegrera verksamheten i organisationen i stort. Det övergripande målet är att alla medarbetare ”oavsett kön, [ska] ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter att forma samhället och sina egna liv.” Medarbetare på samtliga nivåer har fått information om genusperspektiv och andra former av normkritik, och av speciell vikt för forskarutbildningen är att jämställdhetsfrågor diskuteras i handledarutbildningen.

Forskarutbildning i engelska följer denna jämställdhetspolicy på central nivå, och i ASP står tydligt uttryckt att genusperspektiv ska beaktas kontinuerligt (s. 2). Ämnet skriver också fram att jämställdhetsaspekter och olika former av normkritik följer naturligt med forskning inom både språkvetenskap och litteraturvetenskap och att det också finns uttalade genusperspektiv i flera medarbetares forskning; några är också explicit knutna till KAUs Centrum för genusforskning (CGF). Även inslag i högskolepedagogiska kurser beskrivs innehålla jämställdhetsperspektiv. Lärandemål i de kursplaner som finns att tillgå via KAUs hemsida innehåller inga formuleringar kring jämställdhet, och ett förslag från bedömargruppen är att möjligen se över dessa och göra den implicita kursen till examinerbara mål. I tillägg till jämställdhet efterfrågas nu även mål kopplade till hållbarhet så det är möjligt att ett revideringsarbete redan är inplanerat.

På både personal- och doktorandsidan finns det fler kvinnor än män i ämnet engelska: nio kvinnor och fyra män är möjliga handledare (inte alla är aktiva i den rollen) och doktorandgruppen fördelas sex kvinnor/två män. Under forskarutbildningens existens har också nio kvinnor och sex män disputerat. Det är dock noterbart att saker snabbt kan förändras på ett förhållandevis litet ämne: könsfördelningen i doktorandgruppen har under perioder varit den motsatta. I analysen av jämställdhet skriver ämnet fram strategier för att få en jämnare könsfördelning bland doktoranderna, bland annat genom att uppmuntra ansökningar från underrepresenterat kön, men noterar att detta inte kan göras på bekostnad av kvalitén på de sökandes projektidéer.

Sammanfattningsvis ser bedömargruppen att det finns stor medvetenhet och aktivt arbete kring jämställdhetsfrågor och andra typer av normkritik i ämnets verksamhet.

1.5. Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Den genomgående kvalitetssäkringen vad gäller både skriftlig och muntlig respons från handledare samt interna och externa läsare, och feedback från doktorandkollegor gör att enskilda inslag och forskarutbildningen som helhet kontinuerligt följs upp.

Genomströmningen är också god vilket är ett tecken på att eventuella utmaningar effektivt hanteras.

Varje doktorand har en individuell studieplan (ISP) som uppdateras och fastställs minst en gång per år. I grunddokumentet tydliggörs universitetets och doktorandens skyldigheter och ansvar och dess delar beskriver arbete med både kurs- och avhandlingsarbete. I ISP för de senaste åren finns det också en del med frågor rörande eventuella effekter av corona-pandemin. Huvudhandledare och doktorand har gemensamt ansvar för ISP:ens innehåll och biträdande handledare deltar i varierande grad i processen. En reviderad ISP skickas vidare till prefekt för granskning och sedan vidare till fakultetskansliet. Fastställande har delegerats från dekan till utbildnings- och forskningssamordnare. Detta innebär att varje doktorands referensgrupp växer från handledarteam/ examinator till att inkludera fler granskare.

KAU har en elektronisk hantering av ISP liksom många andra universitet, och det finns vissa problem med ett sådant system. Läsar- och redigeringsrättigheter är begränsade även om nyliga förändringar KAUs system innebär att examinator, som enligt Kvalitetssystem för fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap ”har det övergripande ansvaret för kvalitetssäkring av forskarutbildningsprocessen” nu har tillgång till dokument i systemet (s. 5). ISP:en, som framtagits på central nivå, är också ett ganska fyrkantigt dokument som inte ser till ämnets särart och därmed specifika frågor som bör besvaras, eller ger utrymme för reflektion.³ Från doktorandhåll ses dock ISP som ett välfungerande dokument som ger möjlighet att utvärdera genomgångna aktiviteter och framför allt ge en tydlig bild av tidsplaneringen i kommande period. Med tanke på att ISP i nationella undersökningar verkar mindre välfungerade⁴ är bedömargruppens slutsats att ämnet engelska utvecklat en positiv diskurs kring arbetet med den.

Kursarbetet utvärderas kontinuerligt och på KAUs exemplariska sida Doktorand-kurstorget ges utrymme inte bara till information men också analyser av avslutade kurser med därtill hörande förslag på ändringar. Det genomförs också alumnundersökningar vart tredje år (koordinerade av fakultetskansliet) och uppföljningar utförda av doktorandsektionen, men ämnet skriver fram att man kan förbättra hur man tillvaratar resultat från dessa.

Bedömargruppens uppfattning är att ämnet bedriver ett värdefullt kvalitetsutvecklingsarbete och att det finns en transparens i de olika systemen. Ansvaret för kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring återfinns dock på olika nivåer i organisationen och hur de olika aktörerna kommunicerar mellan varandra för att tillvarata resultat är mindre klart. Liksom i bedömningen av forskarutbildningsämnet pedagogiskt arbete vill bedömargruppen framhålla att förtydliganden av hur olika uppföljnings/utvecklingsaktiviteter görs, av vem och med vilka tidsintervaller/regelbundenhet kan vara ett utvecklingsområde på fakultetsnivå (se 3).

³ Vid UmU överger man nu det web-baserade systemet, delvis på grund av de begränsningar som beskrivs ovan. Kommande doktorander med inriktning mot engelska kommer i stället att använda ett formulär som utarbetats på fakultetsnivå och som är mer flexibelt både vad gäller ämnenas särart och var doktoranden befinner sig i processen.

⁴ T. ex. <https://st.org/rapport-hur-mar-doktoranden>.

1.6. Doktorandperspektiv

Arbetsmiljön för doktoranderna beskrivs i grunden som god och adekvat, och skulle det finnas önskemål eller kritik i förhållande till arbetsmiljön är ledningen alltid öppen för dialog. Det finns även en doktorandrepresentant i ISLIs institutionsråd, men hen är för närvarande inte från ämnet engelska. Doktoranderna deltar i kick-off, ämnesmöten och universitetets ledarskaps- och medarbetarundersökningar (LMU) som genomförs vartannat år, nu senast 2019, och man är generellt intresserad av att höra deras åsikt och perspektiv. Bedömargruppen vill dock tillägga att ansvarsfördelning både på institutions- och lärosätetsnivå kan förtydligas ytterligare så att doktorander redan vid starten av sina projekt känner till olika funktioner, råd, etcetera och till vem de kan vända sig med specifika frågor.

Doktorander ges ett tvåmannakontor i likhet med andra forskare. Det gör att de är nära sina kollegor och är en del av vardagen, som övriga anställda. Företagsdoktoranderna har inkluderats i miljön genom månadslånga vistelser på KAU i början av sin utbildning då de har tagit kurser tillsammans med ämnets campusdoktorander. Relationer till handledare har också byggts upp genom deras besök på NPU. Dessutom deltar alla doktorander även i ISLIs forskningsseminarier och i specialanpassade doktorandseminarier, där doktoranderna presenterar egna texter och får feedback på dessa, samt får ge feedback till andra, både doktorandkollegor och seniora forskare. Alla doktorander undervisar och har möjlighet att räkna upp till 7,5 hp i högskolepedagogik inom programmet.

Ämnets doktorander beskriver sig alla som generellt nöjda med hur forskarutbildningen organiseras och genomförs. Relativt nydisputerade doktorander lyfter särskilt fram arbetet med ISP och tillhörande dialog med handledare som ett bra och mycket tillfredsställande sätt att påverka den egna forskarutbildningen.

Handledarkontakten ses av både tidigare och nuvarande doktorander som en viktig kanal för kommunikation och påverkan. Inom lingvistikområdet har professorn infört ett system där doktorander uppmuntras att skicka in regelbundna uppdateringar via e-post om var de befinner sig i sin arbetsprocess, vilka problem som kan ha uppstått och vilken typ av stöd de kan behöva och systemet har tagits emot väldigt positivt av doktoranderna. Doktoranden ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

När det gäller det sociala och psykologiska har många av doktoranderna beskrivit att coronapandemin menligt inverkat på deras sociala och psykologiska tillstånd. Innan pandemin var det en god social sammanhållning, där doktoranderna bland annat träffades för en veckoplanerad doktorandfrukost. Detta avbröts dock under pandemin och doktorandernas sociala kontakt med sina kollegor och handledare minskade. Flera doktorander har beskrivit detta som något som på olika sätt har begränsat dem i deras arbete och vardag. Institutionen fokuserar därför på detta och har en nära dialog med doktoranderna om hur man långsiktigt återställer de sunda sociala mönstren och har bland annat utvecklat ett system för mentorskap inom doktorandgruppen. Om doktorander känner sig psykiskt instabila har de tillgång till företagshälsovården Clarahälsan som bekostas av institutionen. Doktorander som är föräldralediga på deltid hamnar ibland i extra pressade situationer särskilt då de intensivt tar kurser tillsammans med heltidsdoktorander. Huvudhandledare har därför ibland hjälpt till med att prioritera uppgifter samt flyttat fram deadlines för att göra situationen för deltidsdoktoranden hållbar.

1.7. Arbetsliv och samverkan

Doktorander har möjlighet att inlemma universitetsgemensamma kurser som "Att kommunicera vetenskap" (4,5 hp) och "Att nyttiggöra forskning och vetenskap" (4,5 hp) i sitt kurspaket. Båda kurserna har en klar koppling till både samhällsnytta och den tredje uppgiften. Den sistnämnda är ett samarbete mellan fyra lärosäten och den tvärvetenskapliga ansatsen gör att deltagare också får inblick i hur resultat från andra områden får effekt och relevans både inom och utanför akademien. Kursen "Att undervisa på universitetet" (7,5 hp) som ges av Universitetspedagogiska enheten har ett tydligare fokus på kompetensutveckling för yrkeslivet inom akademien. Kursen "Seminarier och forskningsinformation" har det uttryckta lärandemålet "visa förmåga att sätta in sin egen forskning i ett samhällsperspektiv." Då kursen är institutionsgemensam innebär detta inte bara att doktorander får formulera det egna projektets samhällsrelevans utan även få insikt i denna aspekt från andra ämnen. Bedömargruppen vill framhålla detta som ett gott exempel inom humanistisk forskning.

Doktorander i engelska ges möjlighet att undervisa inom ramen för sin tjänst (som mest 20%), och enligt Regler för utbildning på forskarnivå vid Karlstads universitet "förutsätts [de] ha genomgått adekvat universitetspedagogisk utbildning eller på annat sätt förvärvat motsvarande kunskaper" (s. 16). Det är alltså inte bara för att lägga grunden till de 15 hp som ska ingå i en universitetslärarens utbildning som UPE-kurser kan ingå i utbildningen. Med ett kurspaket om 60 hp kan det dock bli svårt att inkludera samtliga kurser med innehåll av betydelse för arbetsliv (både under och efter doktorandtiden) och samverkan med aktörer i samhälle och näringsliv.

För doktorander i engelska ses karriärmöjligheter (enligt formulering i ASP) inom "tjänster inom högskolan, tjänster som lektor och specialfunktionär inom skolväsendet, tjänster vid arkiv, bibliotek, massmedia, förlag och liknande." En fortsatt lärargärning i högre utbildning är den mest naturliga fortsättningen på en forskarutbildning i engelska och det är glädjande att så många disputerade doktorander i ämnet engelska från KAU har fått tjänst vid nationella lärosäten (fem är fortfarande vid KAU; två ytterligare har haft tjänst där).

Som tidigare nämnts ansvarar fakultetsnämnden för alumnuppföljning vart tredje år, och utbildningens användbarhet i arbetslivet är ett viktigt inslag. Ämnet skriver i självvärderingen att man kan bli bättre på att tillvarata resultat från dessa undersökningar.

1.8. Goda exempel, vad som kan, bör och måste åtgärdas

Bland många goda exempel vill bedömargruppen speciellt lyfta fram de genomtänkta kursdelarna i respektive inriktning, formerna av tvärvetenskap som syns i seminariemiljöerna, det effektiva och positiva arbetet med ISP, och den mix av stabilitet och dynamik som karaktäriserar forskningsmiljön.

På fakultetsnivå finns en utbildnings- och forskningssamordnare med ansvar för delar av forskarutbildningen (bland annat att fastställa ISP). På institutionsnivå finns däremot ingen administrativ funktion med särskilt ansvar för forskarutbildningen, som exempelvis en studierektor. Ämnet skulle kunna diskutera om en sådan (det kan vara en del i en redan existerande administrativ tjänst eller ett nytt uppdrag med begränsad omfattning) skulle vara ett bra stöd för både handledare och doktorandgruppen. Våra erfarenheter från UmU visar att en sådan funktion skapar tydlighet och lyfter ansvaret för viss information och administration från handledare och examinator.

Hur delar av forskarutbildningen svarar mot nationella mål är tydligt i dokumentationen, men målen förefaller inte vara levande i doktoranders diskussioner. Insatser kan därför göras för att tydliggöra eller visualisera hur varje aktivitet i forskarutbildningen tar

doktorander närmare måluppfyllelse. Bilaga 5a och 5b i bedömningsunderlaget kan vara en bra startpunkt. Då andra aktiviteter inlemmas i en visualisering (konferenser, seminariedeltagande, institutionstjänstgöring) kan också lärandemål formuleras som skiljer sig åt mellan individuella doktorander beroende på deras projekt, förförståelse och erfarenheter. I UKÄs *Vägledning för utbildningsutvärdering på forskarnivå* noteras att i tillägg till de skillnader som finns mellan ämnen så ”utgår forskarutbildningen från den enskilda doktoranden och från dennas specifika avhandlingsprojekt” (s. 8). Individuella lärandemål knutna till olika aktiviteter kan därför synliggöra den individuella doktorandens väg till examen.

Vad gäller strategisk kompetensförsörjning tar ämnet explicit hänsyn till forskarutbildningen för att tillse att en kritisk massa uppnås inom handledarkollegiet. Här vill bedömargruppen bara infoga att detta är en inställning som måste bibehållas för att ämnets två inriktningar även framgent kan ha åtminstone de två doktorandutrymmen (fyra sammantaget) som krävs för att doktoranderna ska få kollegialt stöd från varandra.

I självvärderingen framhålls riktigt nog att ”[i]nriktningarna mot språkvetenskap och litteratur har väldigt olika bakgrund, konventioner och forskningsmetoder.” Ett förslag är att formulera separata ämnesspecifika mål för litteraturvetenskaplig/språkvetenskaplig inriktning under existerande rubriker (Kunskap och förståelse etc). Sådana, enkelt examinerbara, mål skulle skapa större tydlighet kring vad forskarutbildningsämnet/området är. Aspekter som jämställdhet och hållbar utveckling kan också tas i beaktande i en sådan revidering av ASP och även i eventuell revidering av kursplaner.

Kurspaketet har bantats från 90 hp till 60 hp, delvis beroende på att många sökande till doktorandtjänster redan har en solid ämnesutbildning. I praktiken kan bantningen resultera i att endast 52,5 hp ämnesspecifika kurser återstår för de som väljer att gå den högskolepedagogiska kursen. Ett första förslag från bedömargruppen är denna i stället kan läsas inom ramen för doktorandens institutionstjänstgöring. Vi föreslår också att förändringen från 90 till 60 hp utvärderas för att se om doktorandernas arbete mot kunskapsmål påverkats, och tillse att den inte påverkar antagningen av nya doktorander så att meriter som överstiger särskild behörighet väger tyngre än projektplaner och genomförbarhet.

Bedömargruppen förutsätter att samarbetet mellan KAU och Northwestern Polytechnical University och strukturen för företagsdoktorander utvärderas för att tillvarata erfarenheter, inte minst för eventuella framtida doktorander med denna finansieringsform. Det framgår exempelvis av självvärderingen att de nu aktiva doktoranderna ålagts för mycket undervisning vid sitt hemuniversitet för att kunna genomföra forskarutbildningen inom tidsramarna, vilket är en aspekt som bör diskuteras.

2. Pedagogiskt arbete

2.1 Sammanfattande inledning

Redan inledningsvis vill bedömargruppen framhålla att forskarutbildningen i pedagogiskt arbete vid KAU uppvisar god kvalitet och på ett i många stycken mycket övertygande sätt redovisar och redogör för hur forskarutbildningen organiseras och utförs samt insiktsfullt analyserar starka och utvecklingsbara sidor. I vårt bedömningsuppdrag ingår också, enligt ovan, att identifiera eventuella möjligheter till utveckling och sådana aspekter kommer dels att beröras inom varje bedömningsområde och dels i rapportens avslutande delar.

Forskarutbildningsämnet pedagogiskt arbete inrättades 2001. KAU var således mycket tidigt ute med att inrätta pedagogiskt arbete som ämne och utgör en viktig miljö för ämnet nationellt sett. Enligt UKÄs statistik är KAU nämligen en av de största doktorandmiljöerna i pedagogiskt arbete, mätt som antalet antagna doktorander inom just detta forskarutbildningsämne. Ämnet vid KAU har alltså till sin omfattning tillgång till en kritisk massa forskarstuderande som är en viktig, om än inte okomplicerad, förutsättning för både en god forskningsmiljö och forskarutbildningskvalitet.

Att genomföra bedömningsuppdrag då verksamheter fortfarande präglas av pandemirestriktioner har haft viss inverkan på diskussionerna både i bedömargruppen och vid intervjutillfällena, men ambitionen har varit att se till åtgärder som tagits som kan stärka forskarutbildningen vid en återgång till det normala. Bland dessa framhålls mötesformer i doktorandgruppen som visat på ökat deltagande när de varit digitala. Dessutom har möjligheterna för exempelvis internationella gästföreläsningar och deltagande i internationella doktorandkurser ökat under pandemin. Detta mer hållbara nätverkande kan framgent ses som komplement till snarare än ersättning för mer traditionella former. Sammantaget får bedömargruppen samstämmig information från både ledning/handledare och doktorander att den speciella situationen har hanterats väl, vilket visar på att ämnet bedriver en stabil forskarutbildning som klarar utmaningar. Frågan om tidpunkt för beslut av eventuell covid-relaterad prolongering kommer vi dock att återkomma till.

2.2 Förutsättningar

2.1.1 Personal

Ämnet pedagogiskt arbete beskrivs enligt allmänna studieplanen (ASP) som ett praktikinrä och tvärvetenskapligt kunskapsområde som ”behandlar frågor med relevans för skolan och andra utbildningsinstitutioner. Elevers och lärares arbete och barns och ungas socialisation och lärande i och utanför skolan liksom yrkesinriktade frågor” inryms också inom ämnet. I ASP nämns också att forskarutbildningen bedrivs i samverkan med ämnesdidaktiska centrumbildningarna. Forskarutbildningsämnet finns vid institutionen för pedagogiska studier men handledare hämtas också från andra delar av KAU, exempelvis från centrumbildningarna ovan.

Totalt handleds de 36 forskarstuderande av sammanlagt 47 handledare. I självvärderingen uppges att det finns 41 tillgängliga handledare som är anställda inom ämnet pedagogiskt arbete, varav 15 docenter och professorer med möjlighet att fungera som huvudhandledare och examinatorer. Ett tiotal av det totala antalet tillgängliga

handledare hade inte aktiva handledaruppdrag vid tidpunkten för självvärderingen. Av de 28 institutionsexterna handledarna var 16 minst docentkompetenta och 23 av de 28 handledarna är verksamma i annat ämne än pedagogiskt arbete via KAU och sex handledare är anställda vid annat lärosäte.

I Regler för utbildning på forskarnivå KAU anges att minst en av handledaren i ett team ska ha genomgått handledarutbildning. Enligt självvärderingen (s. 12) anges att alla handledare gått universitetets forskarhandledningskurs eller motsvarande utbildning. I det bifogade utvärderingsunderlaget finns dock flera exempel på huvudhandledare för en eller flera doktorander som enligt det bifogade Excelarket inte genomgått forskarhandledarutbildning. Dessa medarbetare kan förstås ha gått en motsvarande utbildning men detta kan möjligen förtydligas och markeras om/när ämnet ska beskriva omfattningen av formellt genomgången handledarutbildning.

Samma Excelunderlag visar att endast fem handledare har genomgått vidareutbildning. Då det i vissa fall gått ett antal år sedan genomgången handledarutbildning finner bedömargruppen att det kan finnas skäl att uppmuntra till insatser för att främja deltagandet i denna vidareutbildning. Möjligheter för kontinuerlig vidareutbildning kan med fördel göras till fortsatt föremål för diskussion på fakultetsnivå/central nivå vid KAU, dvs. det behöver inte i förstane vara en diskussion som primärt åligger institutionen/ämnet i första hand utan med fördel också kan drivas från fakultet och/eller KAU centralt (se 3).

Det finns 28 institutionsexterna handledare och det är å ena sidan en styrka att ämnet nyttjar kapacitet som finns inom olika delar av KAU (och utanför) och det visar på ämnets bredd och ämnesövergripande karaktär och erbjuder dessutom doktoranderna möjlighet att få en handledare vars kompetens matchar doktorandens avhandlingsprojekt. En potentiell utmaning, som också insiktsfullt beskrivs i självvärderingen samt diskuterades i lednings/handledarintervjun, är att med denna bredd och stora antalet handledare med olika ämnesbakgrunder kommer också en rad ämneskulturer och traditioner som ska samsas och inordnas inom forskarutbildningsämnet. Självvärderingen identifierar ett ”ökat behov av tydliggörande genom policydokument och kommunikation kring förväntningar, arbetsprinciper och sätt att värdera forskning”. Bedömargruppen delar denna uppfattning och uppmuntrar att fortsätta det viktiga och goda arbete för att tydliggöra förväntningar och principer som är sammanhållande för forskarutbildningen i ämnet. Den sammanfattande bedömningen är dock att forskarutbildningen i pedagogiskt arbete uppvisar god kvalitet utifrån bedömningsgrunden personal.

2.2.2 Forskarutbildningsmiljö

De aktiva forskarna och handledarna ingår i flertalet nationella och internationella nätverk och sammanhang och forskningsmiljön innefattar samarbete både internt och externt. I självvärderingen förklaras därtill att ”genom att många av doktoranderna är knutna till forskarskolor och andra forskningsmiljöer såsom ämnesdidaktiska forskningscentra finns en naturlig och nära tillgång till handledningskompetens som är direkt relaterad till doktorandernas olika avhandlingsområden”.

De allra flesta handledare och doktorander befinner sig på campus (under normala omständigheter - pandemin givetvis undantagen). Det finns även några exempel på doktorander och handledare som befinner sig på annan ort. Dessa tillhör emellertid exempelvis samma forskarskola eller nätverk samt har en huvudhandledare på KAU och kontakten med miljön bedöms ändå vara god enligt självvärderingen.

Internationella konferenser, samverkan i forskarskolor och andra forskningssamarbeten nämns som ytterligare arenor där doktorander naturligt länkas in i olika nätverk och forskningsmiljöer. Internt på KAU kan det högre seminarier i pedagogiskt arbete nämnas, liksom de högre seminarier som arrangeras inom ramen för de olika forskargrupperna samt didaktiska miljöerna. I självvärderingen lyfts ytterligare två exempel, nämligen en poänggivande kurs där doktorander tillsammans med en eller ett par seniora forskare möts för att diskutera avhandlingar som lagts fram för disputation, den andra arenan som särskilt lyfts fram är en frivillig samtalsgrupp inom handledarkollegiet.

Självvärderingen diskuterar på ett insiktsfullt sätt utmaningen att få doktoranderna att urskilja pedagogiskt arbete som sitt eget ämne och att se det sammanhållande givet ämnets bredd och nära släktskap och relationer till andra discipliner. Bedömargruppen vill i detta sammanhang lyfta hur de goda och redan befintliga arenorna och mötesplatserna, som exempelvis den poänggivande kursen om avhandlingar, doktoranddagarna och seminariebehandlingarna av doktorandmanus i olika skeden, kan användas för att föra kontinuerliga ämnesmässiga diskussioner. Frågan om ämnet pedagogiskt arbete och dess relation till andra fält och discipliner kan med fördel utgöra en implicit stående och återkommande punkt i dessa ovan exemplifierade sammanhang. Den obligatoriska kursen ”pedagogiskt arbete som forskningsfält” utgör också ett gott exempel på hur ämnet arbetar med dessa frågor.

Det finns sammantaget en god forskningsmiljö med både bredd och djup som doktorander både bidrar till och drar nytta av. Det finns ett stort och relevant utbud av seminarier och andra sammanhang tillgängliga för doktoranderna. Därtill arrangeras exempelvis doktoranddagarna eller andra diskussionsfora med doktorander som målgrupp vilket adderar ytterligare relevanta miljöer och sammanhang. Ämnets handledare publicerar vidare forskning i relevanta kanaler både nationellt och internationellt. Bedömargruppen vill i detta sammanhang betona att det är positivt att många av institutionens disputerade medarbetare själva är aktiva forskare och är engagerade i forskarutbildningen. En så omfattande forskarutbildning, sett till volym, kräver att det finns ett kollegium med en kritisk massa av seniora forskare som bidrar till högkvalitativa forskningsmiljöer för doktoranderna både inom och utanför institutionen. Detta är något som kräver resursinsatser och strategiska kompetensförsörjningsdiskussioner på både institutions- och fakultets- och universitetscentral nivå, vilket bedömargruppen utgår från sker redan idag men vill betona vikten av att fortsätta med för att säkerställa långsiktig kompetensförsörjning.

2.3 Utformning, genomförande och resultat

2.3.1 Måluppfyllelse

- i. Kunskap och förståelse
- ii. Färdighet och förmåga
- iii. Värderingsförmåga och förhållningssätt

Forskarutbildningen i pedagogiskt arbete består av en kursdel och ett självständigt arbete motsvarande totalt 240 hp för doktorsexamen och 120 hp för licentiatexamen. För doktorsexamen omfattar kursdelen 90 hp och för licentiatexamen 45 hp. Avhandlingen (om 150 hp respektive licentiatuppsats om 75 hp) kan skrivas antingen som monografi eller som sammanläggning och de sentida disputationerna visar att båda formaten förekommer.

För doktorsexamen ingår 90 hp kurser, varav 37,5 hp är obligatoriska i form av två universitetsgemensamma kurser om forskningskommunikation och informationssökning, samt tre ämnesspecifika orienteringskurser: utbildningsvetenskapliga teorier och forskningsmetoder; orienteringskurs om forskningsfältet pedagogiskt arbete samt teorikurs om kunskap och lärande. Vidare anges i självvärderingen att ämnet också ger ett flertal teori- och metodkurser samt ämnesspecifika fördjupningskurser, även som s.k. läskurser. I självvärderingen anges vidare att doktoranderna uppmanas att söka kurser ”utanför institutionen, gärna utanför lärosätet” (s. 9).

Bedömaregruppen anser att kursutbudet förefaller ändamålsenligt och att det obligatoriska utbudet täcker väsentliga delar av ämnet och förhåller sig på ett produktivt sätt till de nationella och de i ASP framskrivna lokala målen. På KAUs exemplariska sida ”Doktorandkurstorget” finns en översikt av kursutbudet på forskarutbildningsnivå. Bedömaregruppen ser det som positivt att vissa av de tillgängliga kurserna ges även på engelska, eftersom detta kan ses som ytterligare en möjlighet till internationalisering av forskarutbildningen.

I tillägg till kurserna finns ytterligare aktiviteter som bidrar till doktorandernas måluppfyllelse. Sådana är exempelvis de tidigare nämnda seminarieriet och förstas planeringsseminariet, 50%-seminariet och 90%-seminariet som varje doktorand ska genomföra. Därtill nämns de doktoranddagar som institutionen anordnar då doktorander presenterar text och institutionens övriga forskare och handledare läser och diskuterar utifrån dessa. Nationella och internationella vetenskapliga konferenser samt populärvetenskapliga sammanhang är ytterligare tillfällen som bidrar till måluppfyllelsen, inte minst vad gäller exempelvis doktorandens förmåga att kritiskt granska andras arbeten och presentera och diskutera sin egen forskning.

I självvärderingen redogörs på ett övertygande sätt hur progressionen inom utbildningen ses och hur t ex läskurser kan fördjupa de obligatoriska kurserna. När det gäller utbudet och tillgången på valbara kurser instämmer bedömaregruppen i självvärderingens bedömning att det är ”nyttigt för doktoranderna att genom deltagande i kurser få bekanta sig med andra forsknings- och forskarutbildningsmiljöer än den egna” och att detta främjas genom deltagande i fakultetsövergripande kurser eller genom kursdeltagande utanför KAU - och gärna internationellt. Bedömaregruppen instämmer vidare i att det är en styrka i ämnets stora forskarutbildningsmiljö att den erbjuder varierade vetenskapliga och populärvetenskapliga sammanhang. Det bidrar till att ge forskarstudierna både bredd och djup i form av specialistkunskaper inom respektive avhandlingsprojekt.

I granskningsunderlaget ingår en Exceltabell som synliggör hur ämnets valfria och obligatoriska kurser och övriga aktiviteter kan relateras till respektive nationellt och lokalt examensmål. Bedömaregruppen anser att detta är ett tydligt och gott exempel på hur kurser och aktiviteter länkas samman med fokus på utbildningens måluppfyllelse. Det kan övervägas om individuella lärandemål (baserade på de nationella och lokala) skulle kunna formuleras som ett sätt att följa upp och säkerställa måluppfyllelsen på individnivå för den enskilde doktoranden. Forskarutbildningen är ju individuell och exempelvis inriktningen på valbara kurser och engagemang i olika aktiviteter både kan och ska variera men därmed också blir det också angeläget att dokumentera och följa upp kontinuerligt på individnivå för att säkerställa att examensmålen uppfylls (se UKÅs *Vägledning för utbildningsutvärdering på forskarnivå*).

I självvärderingen lyfts utmaningen gällande examensmålet att bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande. Här nämns exempelvis institutionstjänstgöringen som en arena för att bidra och stödja andras lärande men den är ju formellt inte en del av forskarutbildningen. I de seminarieriet sammanhang, doktoranddagar osv som

doktoranderna deltar vid menar bedömargruppen att det finns goda förutsättningar för att doktoranderna via kommentarer till andras texter och presentationer kan bidra till att stödja andras (i detta fall doktorandkollegornas) lärande. I självvärderingen beskrivs dock ett behov av att finna former och forum för att få doktoranderna att lägga fram och diskutera avhandlingstexter utöver de ovan angivna tillfällena i början, mitten och i slutet av utbildningen. Det är viktigt att fortsätta uppmuntra till, inte minst mot bakgrund av det ovan angivna möjligheten att bidra till varandras lärande.

En annan utmaning som enligt självvärderingen indirekt berör doktorandernas måluppfyllelse handlar om att attrahera deltagare från andra lärosäten till forskarutbildningskurserna, vilket ses ”produktivt både för lärare på kurserna och för våra egna doktorander” och ”att genom tydligare annonsering av kurser förbättra förutsättningarna för detta vore därför angeläget”⁵.

Eftersom totalt 52,5 hp utgörs av valbara kurser (för doktorsexamen) finns det en önskan från doktorandhåll om ett utökat samarbete mellan lärosäten för att skapa en nationell ”kursbank” för att tydliggöra vilket kursutbud som finns. Bedömargruppen känner igen detta önskemål från andra lärosäten och kan bara uppmuntra till utökat nationellt samarbete.

2.4. Jämställdhet

I självvärderingens universitetsgemensamma text beskrivs KAUs arbete med jämställdhet på central och universitetsövergripande nivå för att jämställdhetsintegrera all verksamhet i hela organisationen. Detta arbete genomfördes framför allt under 2017–2019. Under 2020 togs dessa aspekter med i verksamhetsuppdragen inför 2021. För forskarutbildningen bör noteras att ”kunskap om genus och jämställdhet har implementerats i de högskolepedagogiska kurserna, i forskarhandledarkursen och i ledarutvecklingsprogrammet” och att exempelvis workshops i normkritik genomförts på institutionsnivå.

I självvärderingen betonas att frågor om jämställdhet berör samtliga tjänstekategorier och ger exempel på hur särskilda insatser gjorts gällande exempelvis jämställda möten, härskartekniker, etc. Pedagogiskt arbete är ett kvinnodominerat ämne och det gäller alla nivåer från doktorander till professorer. Det betyder att en majoritet av de institutionsinterna handledarna är kvinnor, men detta balanseras något av de institutionsexterna handledarna som i större utsträckning utgörs av män. I självvärderingen betonas att ”även om vi eftersträvar en blandning av män och kvinnor i olika arbetsgrupper är lämplighet i form av kompetens och ämnesrelevans alltid överordnat” och det gäller även t ex utseende av examinatorer.

I självvärderingen reflekteras vidare på ett insiktsfullt sätt om vikten av att belysa eventuell strukturell dominans i allt från representation på kurslitteraturlistor till vem som (tillåts) tala på kurser osv. Bedömargruppen noterar att lärandemålen i de kursplaner som finns att tillgå via Doktorandkurstorget på KAUs hemsida inte innehåller explicita formuleringar om jämställdhet, och kanske kan den diskussion och medvetenhet (som

⁵ I detta sammanhang vill bedömargruppen tipsa om webbportalen Pedagogisk forskning i Sverige som samlar och annonserar forskarutbildningskurser inom det pedagogiska kunskapsområdet, brett definierat (<https://pedagogiskforskning.se/forskarutbildningskurser/>). Detta är också en viktig fråga som den nationella ämneskonferensen i pedagogiskt arbete och dess professorsmöte med fördel skulle kunna arbeta ännu mer aktivt med eftersom ökat utbyte och kursdeltagande mellan lärosätena onekligen har många vinster.

bedömargruppen är övertygad om redan förekommer) eventuellt bli till examinerbara kursmål i de sammanhang de i sådana fall kan vara lämpliga.

Sammantaget anser bedömningsgruppen att arbetet med jämställdhet bedrivs tillfredställande inom forskarutbildningen och att bedömningsunderlagen visar att det finns en kunskap, medvetenhet och reflexivitet om dessa frågor.

2.5. Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Enligt självvärderingen har ämnet under de senaste åren ägnat sig åt kontinuerlig kvalitetsutveckling inom flera viktiga områden, inklusive revidering av kursinnehåll, ASP och det obligatoriska kursutbudet. Kursutvärderingar genomförs för institutionens obligatoriska kurser, dock identifieras arbetet med att systematiskt ta tillvara det som kommer fram här som ett tänkbart utvecklingsområde. Det finns riktlinjer för de obligatoriska inledande, mitt- och slutseminarierna som också har förtydligats i samband med detta arbete. Professorsgruppen och handledarkollegiet är centrala forum för både kvalitetsutveckling och -säkring. En bakgrund till utvecklingsarbetet står att finna i att forskarutbildningen expanderat och fler handledare engageras utanför institutionen och detta har inneburit behov av ytterligare förtydliganden och tydliggöranden av olika slag. Bedömargruppen understryker att det är en styrka att ämnet på detta sätt aktivt arbetar med kvalitetsutveckling utifrån de behov som uppstår och vill betona att det är önskvärt att detta utvecklingsarbete dokumenteras och följs upp som ett led i den systematiska kvalitetsutvecklingen och -säkringen av forskarutbildningen.

Varje doktorand har en individuell studieplan (ISP) som uppdateras och fastställs minst en gång per år. I grunddokumentet tydliggörs universitetets och doktorandens skyldigheter och ansvar och dess delar beskriver arbete med både kurs- och avhandlingsarbete. Huvudhandledare och doktorand har gemensamt ansvar för innehållet och biträdande handledare deltar i varierande grad i processen. En reviderad ISP fastställs enligt ett visst flödesschema från institutionen till fakultet och fastställande har delegerats från dekan till utbildnings- och forskningssamordnare. KAU har, liksom många andra universitet, en elektronisk hantering av ISP och det finns vissa problem med att få ett sådant system att fungera ändamålsenligt för de olika syften ett sådant system kan ha. ISP som framtagits på central nivå är en mall som till sin natur inte är helt flexibelt att fånga enskilda ämnens särart eller ge utrymme för reflektion, exempelvis i förhållande till utbildningens mål eller genom att uppmuntra till sådan reflektion av successiv måluppfyllelse. Nu blir detta förvisso tillgodosett via olika aktiviteter anges men de kan med fördel också kopplas till en måluppfyllelse/progressionsreflektion.

Doktoranderna har en huvudhandledare och en biträdande handledare (minst). Varje doktorand har även en tilldelad examinator som också ska ses som ett led i forskarutbildningens kvalitetssäkring och uppföljning. Ansvaret mellan handledare och examinator beskrivs som att "handledaren tar det övergripande ansvaret för doktorandens progression och ska bland annat se till att en individuell studieplan upprättas och följs upp. Examinator för en doktorand har ett övergripande ansvar för kvalitetssäkring av den enskilde doktorandens forskarutbildningsprocess och ska exempelvis godkänna kurser i forskarutbildningen och fatta beslut om tillgodoräkningen. Vid intervjun diskuterades examinatorns roll och denne är i normalfallet inte inblandad vid doktorandens ISP-uppföljningar. En förändring i ISP-systemet som sätts efter att självvärderingen skrevs innebär att examinator nu kan följa processer även denna väg.

Ett område som självvärderingen identifierar som i behov av utveckling rör just arbetet med ISP och att det framför allt handlar om "forskningsadministratörens och

studierektorns möjlighet att på ett enkelt sätt få översyn av doktorandernas successiva progression. Dagens system för individuella studieplaner är inte särskilt transparent och försvårar en sådan översyn”. Även om ISP-systemjusteringar gjorts kan fortsatt arbete möjligen behövas här. ISP-dokumentationen skulle exempelvis kunna ses över utifrån hur den kan utvecklas för att systematisera och dokumentera enskilda doktoranders successiva måluppfyllelse och på detta sätt synliggöra hur utbildningen och lärosätet säkrar att enskilda doktorander uppnår olika mål (se UKÄs *Vägledning för utbildningsutvärdering på forskarnivå*).

Självvärderingen anger att ”etablerade strukturer såsom en studierektor för forskarutbildningen, ämnesföreträdare, doktorandrepresentant, professorsgrupp och handledarkollegium tillförsäkrar att frågor av betydelse för kvalitetsarbetet lyfts till diskussion och analys och att relevanta åtgärder vidtas”. Från bedömargruppens sida vill vi betona att ämnet har ett pågående förtjänstfullt kvalitetsutvecklingsarbete vilket förstås är både en förutsättning för och en styrka i utbildningens kvalitet. Dock har det inte varit helt tydligt hur olika aktörer och funktioner arbetar och vilka roller de har i det systematiska kvalitetsarbetet på olika nivåer, både inom och utanför institutionen/ämnet. Detta skulle kunna förtydligas, t ex med avseende på hur dessa olika uppföljnings och utvecklingsaktiviteter görs, av vem och med vilka tidsintervaller. Ett sådant tydliggörande skulle synliggöra olika aktörers roller i det systematiska kvalitetsarbetet för forskarutbildningen i ämnet på olika organisatoriska nivåer, vilket är viktigt inte minst ur ett doktorandperspektiv.

2.6. Doktorandperspektiv

Ämnet pedagogiskt arbete involverar doktorander i kvalitetsutvecklingen av forskarutbildningen på flera sätt. Doktoranderna representeras i olika formella beslutande organ vid KAU, exempelvis fakultetsnämnden och dess forskningsutskott liksom lärarutbildningsnämnden och dess forskningsråd. Deltids- och distansdoktorander får enligt självvärderingen den information som övriga doktorander och genom samma kanaler. Doktoranderna uppmanas vidare enligt självvärderingen att tala med sina handledare, studierektor, doktorandrepresentant, forskarskolesamordnare, ämnesföreträdare, administratör, prefekt eller proprefekt om de har specifika önske- eller klagomål. Institutionens ledningsgrupp har också forskarutbildning som en stående punkt på dagordningen och behandlar där aktuella frågor som berör genomförandet av forskarutbildningen. Bedömargruppen menar att ansvarsfördelningen på både institutions- och lärosätetsnivå möjligen skulle kunna förtydligas ytterligare så att doktorander redan vid starten av sin utbildning känner till olika funktioner, råd, etc. och till vem de kan vända sig med specifika frågor eftersom förekommit indikationer i granskningsunderlagen på att detta kan uppfattas vara otydligt.

Oavsett närvaro på campus ska varje doktorand ha tillgång till en ergonomisk arbetsplats med goda arbetsförhållanden. Samtidigt som alla ska ges möjlighet till avskild arbetsplats placeras doktoranderna rumsligt så de har nära till de forskare och den forskningsmiljö de ingår i. I självvärderingen beskrivs en ambition med doktorandmöten/fika en eller ett par gånger per termin där bland annat doktorandrepresentanten deltar. Alla doktorander bjuds in för att ha möjlighet att diskutera forskarutbildningsrelaterade frågor utan handledare eller andra forskare närvarande. På senare år har intresset för denna typ av möten emellertid varit begränsat. Enligt självvärderingen har istället de flesta doktorander fått detta behov tillfredsställt inom de mindre grupperingar de tillhör, t ex forskarskolor. Under pandemin, då gemensamma doktorandträffar av mer informell karaktär har organiserats via Zoom, har dock intresset för och deltagandet vid gemensamt doktorandmöte/-fika för doktorander i pedagogiskt arbete varit högre.

Sammantaget anser bedömargruppen att forskarutbildningsämnet aktivt möjliggör att tillvarata doktorandernas synpunkter och perspektiv på olika sätt. Exempel ges på hur seniora forskare och doktorander kan mötas och att det finns flera forum och arenor för doktoranderna att kunna föra fram synpunkter och diskutera brister och förbättringar. Sådant arbete kräver dock tid och bedömargruppen ser det som positivt att institutionen anger att det också är centralt att avsätta tid och resurser för dessa aktiviteter och fundera på sätt att stödja doktorandrepresentanten.

I självvärderingen beskrivs nämligen att ”nuvarande struktur för kvalitetsarbetet vilar exempelvis ett tungt ansvar på doktorandrepresentanten som ensam (...) ska förmedla en relativt stor doktorandgrupps synpunkter”. Detta är en situation som förstås också gäller andra ämnen och lärosäten och det är av vikt att det finns olika slags stöd- och prolongeringssystem för att stötta de doktorander som verkar som representanter i olika forum under delar av sin doktorandtid.

Slutligen vill vi från bedömargruppen uppmuntra den fortsatta processen som indikeras i självvärderingen och som diskuterades vid intervjuerna, nämligen att institutionen ska undersöka hur tydlighet kan nås i fråga om expenser för doktorander med olika slags finansiering, samt att eventuellt starta upp ett mentorsprogram där nyantagna doktorander får en äldre doktorand som mentor. När det gäller expenser är det dock sällan eller aldrig något problem att få medel men det är snarast en tydlighet om principer och beslutsvägar som efterfrågats - och detta är bedömargruppen övertygad om kan synliggöras och kommuniceras på ett bra sätt för att tillmötesgå detta av doktoranderna resta önskemål.

2.7. Arbetsliv och samverkan

Den universitetsgemensamma kursen ”Att kommunicera vetenskap” (4,5 hp) är obligatorisk för doktorsexamen i pedagogiskt arbete (ej för licentiatexamen) och den har en tydlig koppling till samhällsnytta och den tredje uppgiften. Det finns även ytterligare KAU-kurser på temat nyttiggörande som kan läsas som valbara kurser. Enligt ASP finns en arbetsmarknad för forskarutbildade i pedagogiskt arbete både inom och utanför akademien.

När det gäller arbete inom akademien efter examen finns det onekligen ett nationellt behov av forskarutbildade lärarutbildare inom universitetens olika lärarprogram. Disputerade i ämnet pedagogiskt arbete har en tydlig och viktig roll att fylla i detta sammanhang och där bidrar KAUs forskarutbildning på ett gott sätt. Självvärderingen beskriver också att merparten av doktoranderna förväntas stanna inom akademien. I detta sammanhang förbereds doktoranderna exempelvis genom att inkluderas i forskningsprojekt på KAU och/eller uppmanas ta del av internationella forskarsamhället och bygga nätverk. En annan del i att förberedas för vidare yrkesliv inom akademien rör möjligheterna för institutionstjänstgöring och få undervisningserfarenhet under doktorandtiden. Alla doktorander har möjlighet att ha institutionstjänstgöring som del av tjänsten och därtill kommer möjligheter som att arrangera doktoranddagar eller symposier, lärarfortbildning osv och detta är ytterligare sammanhang där ämnets doktorander bidrar och deltar och därmed ges möjlighet utveckla både kontakter till arbetslivet och samverkan.

Bedömargruppen ser positivt på att doktoranderna erbjuds institutionstjänstgöring. När det gäller förberedelse för eventuell framtida forskningsverksamhet inom akademien skulle bedömargruppen vilja lyfta fram vikten av att doktorander har tillträde till och uppmuntras delta i exempelvis seminarier för att utveckla forskningsansökningar i olika

skeden och/eller ges individuellt stöd för att utveckla forskningsansökningar och/eller postdoc-ansökningar.⁶

När det gäller arbete utanför högskolan finns en arbetsmarknad exempelvis inom kommuner/utbildningsförvaltning samt statliga myndigheter, för att nämna ett par exempel. Uppföljningen av doktorander som lämnat institutionen eller KAU har dock varit begränsad enligt självvärderingen och här anges att ”generellt har det endast gjorts begränsade ansträngningar för att ta reda på hur dessa alumner i retrospektiv ser på forskarutbildningens relevans och kvalitet givet sina nya befattningar”. Det genomförs också alumnundersökningar vart tredje år och dessa är koordinerade av fakultetskansliet. Bedömaregruppen anser att KAU centralt via fakulteten kan undersöka eventuella ämnesspecifika behov av återkoppling via de redan existerande alumnenkäterna, som möjligen också tydligare kan återkopplas till institutionerna.

2.8. Goda exempel, vad som kan, bör och måste åtgärdas

Sammantaget menar bedömaregruppen att forskarutbildningen i pedagogiskt arbete håller genomgående god kvalitet på de punkter som granskats. Det finns som tidigare framgått en rad goda exempel från forskarutbildningen i detta ämne. Det finns en bredd och ett djup i forskarutbildningsmiljön som överskrider institutions- och ämnesgränser och med detta följer en dynamisk och mångfacetterad forskningsmiljö. Engagemang i forskargrupper och forskarskolor bidrar ytterligare med centrala kvalitetshöjande sammanhang för doktoranderna i deras forskarutbildning. Det finns vidare en reflexivitet och medvetenhet om både utmaningar och möjligheter för ämnet och dess forskarutbildning och det är ur sådan insikt som både framtider byggs och förbättrade lösningar kan utvecklas. Ämnet hämtar kompetens och vetenskaplig förankring i olika miljöer och traditioner, vilket både är en utmaning och en styrka. Bedömaregruppen anser att den vilja till kvalitetsutveckling och kritiskt-reflexiva medvetenhet som företrädare för ämnet uppvisar är en styrka för att hantera framtida utmaningar. Vidare förtjänas den ämnesspecifika kursen Pedagogiskt arbete som forskningsfält att lyftas fram som ett nationellt gott exempel. Därtill är kopplingen mellan nationella examensmål och olika kurs- och forskarutbildningsaktiviteter föredömligt tydligt beskrivet i Excelbilagan som medföljde granskningen.

Hur delar av forskarutbildningen svarar mot nationella examensmål är alltså tydligt i dokumentationen, men examensmålen förefaller inte vara levande i doktoranders diskussioner eller i de årliga ISP-uppföljningarna. Insatser skulle därför kunna göras för att tydliggöra hur de nationella examensmålen förhåller sig till doktorandernas individuella utbildningsgång. Individuella lärandemål skulle exempelvis kunna formuleras med utgångspunkt i de nationella och lokala och dokumenteras och följas upp inom ramen för ISP. I UKÄs *Vägledning för utbildningsutvärdering på forskarnivå* noteras att forskarutbildningen utgår ”från den enskilda doktoranden och från dennas specifika avhandlingsprojekt” (s. 8) och vidare att ”[i] de fall hanteringen av studieplanerna är strukturerad och systematisk, kan de ge en bild av hur utbildningen säkrar att enskilda doktorander uppnår olika mål genom beskrivningar av exempelvis genomgångna kurser, konferenser doktoranden medverkat vid och andra aktiviteter” (s.

⁶ Vid Umeå universitet har exempelvis en forskarutbildningskurs på temat att skriva forskningsansökningar inrättats vid den samhällsvetenskapliga fakulteten. Avsikten är att erbjuda doktoranderna möjligheter att vidareutveckla sina färdigheter och förmågor på detta för både forskarutbildningen och tiden efter disputation mycket centrala område. Se t ex: https://www.aurora.umu.se/globalassets/dokument/enheter/samfak/forskarutbildning/doktorandkurser/planning-research-and-writing-successful-applications/ht-2021-kursplan_planning_research.pdf

20). Sådant målarbete i ISP hjälper inte bara individen utan också lärosätet att visa hur man säkerställer och systematiskt följer den individuella progressionen för varje doktorand mot måluppfyllelse.

Vidare skulle det kunna finnas anledning att förtydliga vissa aspekter av en i grunden väl fungerande forskarutbildning. Sådana förtydliganden rör bland annat ansvarsfördelning för olika slags kvalitetshöjande funktioner och uppföljningar/åtgärder på olika nivåer (från individ/doktorand till organisation, institution och ev. fakultetsnivå) liksom när i tid olika aktiviteter ska ske. Kvalitetsarbetet sker på ett adekvat sätt men det skulle möjligen kunna göras mer tydligt och systematiskt. Välmotiverade förändringar som genomförs kan behöva dokumenteras och följas upp med regelbundenhet i ett samlat grepp. Ett sådant systematiserande arbete skulle också bidra till att förtydliga olika roller och ansvar i och för utbildningen, ett område där det kan vara svårt för exempelvis nya doktorander att få överblick och orientera sig. Ytterligare ett efterfrågat förtydligande rör expenser där ett arbete redan inletts.

I rapportens olika delavsnitt har ytterligare eventuella förslag på tänkbara utvecklingsområden och synpunkter getts, gällande exempelvis vikten av fortsatt och långsiktig kompetensförsörjning, att underlätta och stödja doktorandrepresentant/er, att uppmuntra till att kontinuerligt lägga fram avhandlingstexter mellan de obligatoriska seminarietillfällena samt för handledare att delta i handledarvidareutbildning, liksom att fortsätta arbeta för att synliggöra samlat möjligt kursutbud, i synnerhet utanför KAU (som ju har sitt Doktorandkurstorg). Det förtjänas till sist att återigen framhålla att bedömargruppen ser positivt på forskarutbildningen i pedagogiskt arbete, som har ett flertal mycket starka sidor och genomgående bedöms hålla god kvalitet.

3 Övrigt: Engelska och Pedagogiskt arbete

En fråga som rör både ämnena gäller handledarutbildning och framför allt vidareutbildning för handledare. Då det i vissa fall gått ett antal år sedan genomgången handledarutbildning finns det skäl att uppmuntra till vidareutbildning för att fånga upp förändringar av vikt för forskarutbildningen. UPE på central nivå erbjuder denna vidareutbildning i men det är oklart hur deltagandet och formerna för tillgodoräknande för handledare ser ut för att delta i vidareutbildningen, liksom vilka incitament det finns för att delta. Bedömargruppen vill uppmuntra till att på fakultets- eller universitetsnivå tydliggöra detta och främja sådant deltagande.

Båda forskarutbildningsämnena har därtill berört svårigheterna med att inom givna resurs- och andra ramar följa upp alumner som lämnat institutionen efter genomförd forskarutbildning. I den gemensamma texten som inleder självvärderingarna skrivs att "Utbildningar ska följas upp genom enkätundersökningar som belyser doktorandernas arbets- och studieförhållanden. Alumnuppföljning genomförs vart tredje år där utbildningarnas måluppfyllelse och användbarhet i arbetslivet belyses. Det är fakultetskanslierna som ansvarar för att genomföra enkät, sammanställa och analysera resultat samt för att publicera sammanställning och analys." Bedömargruppen noterar därvidlag att det kan finnas anledning för fakultetskansliet se över formerna för genomförande och återkoppling till institutionerna/ämnena. Vilka insatser görs exempelvis i form av seminarier eller dialoger där forskarutbildningsansvariga/motsv. får diskutera resultatet tillsammans med fakultetskansliet? Kanske innebär de treåriga intervallen något långa tidsramar för att s a s hålla frågan levande? Eftersom båda självvärderingarna identifierar alumnuppföljningen som ett tänkbart utvecklingsområde skulle vi vilja fästa fakultetskansliets uppmärksamhet på denna fråga.

Doktorander har i ISP anmodats notera förseningar orsakade av pandemin, vilka kan ligga till grund för prolongering. Dock förefaller det som om beslut om prolongering meddelas först i slutet av doktorandtiden och forskarstuderanden tvingas alltså jobba vidare mot tidigare utsatt slutdatum. Utan ett beslut om prolongering kan doktoranden uppleva otrygghet i arbetsprocessen och planeringen av forskarutbildningen. Bedömargruppen är väl medveten om denna generella och därtill svårlösta problematik, men vill återigen lyfta detta som en universitets- och fakultetsgemensam fråga som från doktorandperspektivet av naturliga skäl upplevs angelägen.

Och slutligen en processororienterad iakttagelse. För granskningsprocessens skull föreslår vi en "karta" över organisationen som helhet där funktioner och ansvarsområden tydliggörs för de externa bedömarna. Den lärosätsgemensamma texten är den mest naturliga hemvisten för en dylik och skulle vara till stor hjälp när den som inte är insatt i bedömningar och organisation ska sätta sig in i och förstå ansvarsfördelningarna mellan olika nivåer och funktioner, med fokus på hur de involveras i forskarutbildningen och dess kvalitetsarbete. Detta kan även vara till gagn för nyanställda doktorander och medarbetare.

Avslutningsvis vill vi tacka för förtroendet att få genomföra denna externa granskning, vilket varit ett mycket givande och lärorikt arbete och uppdrag.